

MISCELLANEE
R. BIBLIOTECA
NAZ. CENTRALE
DI FIRENZE
1059
8

Illuſtriſs. & Reverendiſs. Dom.

D. CAIETANO MACCHIAVELLI

Illuſtriſſimæ Religionis Sancti Stephani

ANTISTITI

ET

STUDII PISANI PROMOTORI

SE

SUAMQUE THEOLOGIAM

D. D. D.

STEPHANUS A S. PAULO SCHOLAR. PIAR.

FLORENTIÆ, MDCCV.

Apud Petrum Matini Archiepiſcopalem Typog. *Sup. per.*

ILL.ME ET REV.ME
DOMINE

Grassantium deterrita bellorum periculis quodnam Tribunal appelleret scientiarum Regina, nisi Tuum, ILLUSTRISSIME, ac REVERENDISS. DOMINE, qui ad pacis otia eruditus scientiarum calamitates compati, easdemque tueri non dedignaris. Vidit illa plerosque, quorum sub auspicijs exiret; at nullum se dignum auspicata est, nisi Te, qui pluribus virtute antecellis, qui omnes aut naturæ, aut dignitatum splendore superbientes superas: utpotè qui omnium invidiam vicisti, eò virtutum Tuarum meritis assurgens, quæ tecum natæ, tecum crevisse videntur, quos invidia nec audet, nec sequi potest. Maximum felicitatis Theologiæ nostræ argumentum, quod tuis sub auspicijs eam sentiat ætatem, qua florent incrementa virtutum, quum vitiorum terror habearis, qui virtutum Te præbes exemplar: unico tamen sibi indignatur infortunio; hàc nimirum temporum labe se Tibi devovere; timet siquidem ne infelicitatum pressuris ascribatur, quod utcumque patrocinantem adierit; quæ meritorum tuorum vis extitit, quod optimum elegerit. Et sanè quem ad Tui amorem non instrueret maiestas illa lenitati emancipata, Sapientia, quam iungis humanitati; Pietas, quam publico bono devoves?

non

non tamen hæc laudum tuarum seges. Novum de Te dicendi genus assumo, ne assentiri videar, veritatem denuncians: Etenim iam cessit ætati Ambitio, ambitioni laus, communia plerisque exhantlās, quæ magnis deberentur viris: ideoque Tibi. Dicam itaque, quæ non gessisse Tua gloria est. Nullum habuisti virtutum tuarum exemplar, quod imitareris; utpotè Te non dignum, quod vulgare saperet, existimasti. Plura ad populorum stuporem gessisti; itaut Te ipsum penè vicisse crederemus; qui ad maxima genitus, etiam in magnis Te nondum attigeras: Hinc quid acturus sis intenti expectamus; neque enim nobis, quid licet heroicum fingere possumus; quin à Te quid supra heroicum expectemus. Nimio verborum strepitu Te non prosequor, ILLUSTRISSIME, *ac* REVERENDISSIME DOMINE, *temporis iam elapsi experientiam testem producens, & vadem futuri. Habuerunt cur de Te superbirent dignitates, quæ esse virtutum meritum dedidicere, quum se ipsas Tibi obtulerunt, ut virtus magnificentius ornaretur. Quas tamen suscepisti? Maluisti dignitates mereri, quam meritorum assequi præmium; Studiorumque in Pisano Lycæo protectionem suscepisti, ut Patrocinantis merita augeres patrocinij laudes aspernareris: ac in tanta meritorum copia, & hoc renuisti: laudari. De Te silentium indicis: de rebus à Maioribus Tuis præclarè gestis me nihil fari permittis. Observantiæ legibus perstringar. At cedat excitatus modestiæ rubor, & si possem, numquam unus omnia complecti vellem, ne plurimorum subirem invidiam, quos in partem gloriosi laboris expecto. Hoc unum meæ observantiæ præstes; Theologicas Theses Tuo nomine non amplificationis fuco, non titulorum fastu, non Rhetorum phaleris exornato inscriptas egredi: satis enim ad mei tutelam, ad Tui laudem nomen Tuum. Benigno itaque, ut soles intuitu hanc obsequij mei tesseram admitte, & qui compos es magnæ virtutis, sis pariter compos maioris felicitatis, & fortunæ. Sic voveo ex Florentino Scholarum Piarum Collegio.*

Dominationis Tuæ Illustrissimæ, ac Reverendissimæ

Humill. ac Obsequentiss. Famulus
Stephanus a S. Paulo.

CON-

CONCLUSIONES THEOLOGICÆ.

DE VERA RELIGIONE.

1 VEra aliqua est Religio, in qua Deo vero verus cultus, & honor exhibeatur. Hæc, licèt non indigeat rationibus intrinsecis comprobari, admittit tamen extrinseca argumenta, quibus evidenter credibilis fiat, eamque amplecti omnes teneantur, & quidem ex corde; ita ut licitum non sit Religionem simulare, aut extrinsecè negare, contra Helcesaitas; quamvis liceat fuga declinare persecutionem, adversus Montanistas. Martyrij tamen sanctitas, & necessitas manifestissima est, contra Gnosticos.

2 Sola Christiana vera est Religio, eaque manifestis signis evidenter credibilis. Notæ verò credibilitatis quinque assignantur: Vetus prædictio, Evangelij per omnes terras propagatio, Dogmatum sanctimonia, & æquitas, Miraculorum magnitudo, & varietas, invictissimorum Martyrum triumphi.

3 Inter Religiones, quæ Christianæ esse, & dici volunt, sola vera est Catholica Romana, quæ Romanum Pontificem Christi Vicarium in terris, Petrique Successorem veneratur; eaque sola insignitur quadruplici illo charactere, qui ad veram Ecclesiam dignoscendam exigitur, & in Nicæno Symbolo traditur. Una, Sancta, Catholica, & Apostolica est. Quibus Ecclesiæ Romanæ dotibus additur antiquitas, firmitas, & visibilitas.

4 Non solùm quæcumque Infidelium sectæ sunt omninò incredibiles & rationi contrariæ; verùm etiam omnes aliæ Hæreticorum. Quas inter præter Religionum neutralitatem, quæ ad scelera omnia ipsumque Atheismum aditum facit, damnatur Lutherana & Calviniana, quæ tantam præseferunt incredibilitatem, ut inexcusabiles prorsus sint earum sectatores.

DE SACRA DOCTRINA.

5 VEra Religio indiget Sacra aliqua Doctrina, per quam & fideles confirmet, & Hæreticorum sophismata dissolvat. Ecclesiæ itaque Dei necessaria simpliciter est Theologia, quæ vera scientia est, licèt in hoc statu careat evidentia; quia Scientiæ Beatæ subalternata, ab ea in evidentia suorum principiorum dependet. Una simpliciter est tum ex unitate obiecti formalis, Dei scilicet sub ratione Deitatis, tum ex ratione formali sub qua, Divina nempe revelatione virtuali.

6 Est eminenter practica, & speculativa; & quamvis non entitativè, obiectivè tamen, & originativè supernaturalis est, cùm habeat, & obiectum, & principia supernaturalia. Hinc est, quod tam certitudine obiectiva, quàm formali, omnes naturales scientias antecellat, & earum principia ad suum revocet examen. Unde vera Sapientia est.

DE LOCIS THEOLOGICIS.

7 CUm Theologia sit habitus discursivus, habet sua Loca, ex quibus argumenta eruat, Decem enumerant: Sacræ Scripturæ authoritas; Apostolorum traditiones; Ecclesiæ Universalis consensus; Generalium Conciliorum definitio; Decisio Summorum Pontificum; Sanctorum Patrum, & Ecclesiæ Doctorum, Augustini præcipuè & Thomæ testimonia; Theologorum, & Canonistarum sententia; Philosophiæ, & rationis naturalis pondus; Legistarum, & Philosophorum concordia; Historia denique humana ex fide dignis Scriptoribus.

8 Scriptura Sacra vulgatæ editionis, quæ longo tot sæculorum usu in Ecclesia probata est, & ultimò per Sixtum V. & Clementem VIII. diligentissimè emendata, infallibili pollet authoritate. Per Scripturam autem Sacram, intelligendi Libri illi omnes, qui ut Canonici à Tridentina Synodo Sess. 4. suscipiuntur.

9 Hi Libri omnes, de quorum authoritate judicare, ad Ecclesiam, eiusque Caput spectat, integri cum omnibus suis partibus à Deo sunt inspirati. Unde nefas est eos corrigere, & ab iis ad Hæbraica, Græcaque exemplaria provocare, etsi LXX. Interpretum editioni, venerationis plurimùm deferamus. Et quamvis eorum lectio utilissima sit; iustis tamen de causis vulgari lingua legendos, promiscuo vulgo interdicit Ecclesia.

10 Sacræ Traditiones, quæ ab Apostolis nunquam interrupta serie ad nos pervenerunt, veluti Spiritus Sancti voces, scripto non alligatæ recipiendæ sunt: Sicut etiam quidquid tenet, vel sentit errori minimè obnoxia, & inconcussæ veritatis arbitra Ecclesia Catholica, ad quam soli Fideles pertinent, sive boni, sive mali, & potissimùm Episcopi iudices controversiarum.

11 Symbolum, quod Apostolorum dicitur verè ab ipsis & traditum, & compositum est. Apocryphæ verò sunt Constitutiones Apostolis, & Clementi Romano suppositæ. Octoginta quinque Canones, qui Apostolici inscribuntur, incertum an ab ipsis prodierint; illis tamen effictos esse validissimis argumentis comprobatur.

12 Ex Apostolica traditione manavit Ecclesiæ Romanæ, aliarumque disciplina Pascha celebrantium die Dominica post Lunam 14. primi mensis. Controversiæ nihilominùs de legitimo celebrandi Paschatis tempore, inter Asiaticos, & alias Ecclesias motæ, ad disciplinam dumtaxat, non ad Fidem spectarunt.

13 Ante Paschale leiunium ex Apostolica traditione acceptum, quadraginta circiter dierum spatio perduravit. Ad illud tenerentur Fideles, quamvis ab Ecclesia institutum putarent. Longè diversa à Montanistica superstitione Romanæ Ecclesiæ leiuniorum Religio. Abstinentia à carnibus, quidquid blaterent Calvinistæ, Ecclesiastici Ieiunij semper pars fuit.

14 Infallibile est OEcumenicum Concilium, duce Spiritu Sancto, approbante, & confirmante Romano Pontifice, congregatum, qui Ecclesiæ Universalis Episcopus & Primas, ita solus generalem Synodum cogere potest, ut supra ipsam supremam authoritatem, & potestatem habeat. Quare in quæstionibus iuris errare nullo modo potest cùm è Cathedra definit, licèt quoad quæstiones facti, errori aliquando possit esse obnoxius.

DE DEO, ET EIUS ATTRIBUTIS.

15 DEum existere est per se notum in se: nobis verò naturaliter evidenter innotescit à posteriori per effectus, qui impossibilem reddunt Dei ignorantiam. Metaphisicum eius constitutivum est Divina intellectio per modum purissimæ actualitatis.

16 Attributa, nec inter se, nec cum essentia patiuntur distinctionem formalem ex natura rei, sed tantùm virtualem. Perfectiones omnes creatæ in Deo includun-

cluduntur aliquæ formaliter, aliquæ virtualiter. Infinitus proinde ab intrinseco, est in omni genere entis. & immensus. Omnibus præsens intimè per suam operationem virtualiter transeuntem.

DE VISIONE DEI.

17 VIsionis Dei possibilitas est naturaliter indemonstrabilis, & ad eam ita necessarium est lumen gloriæ supernaturale, ut nec istud per aliud suppleri possit, nec possibilis sit substantia, quæ naturaliter Deum videat.

18 Non datur potentia obedientialis immediatè activa. Unde lumen gloriæ est adæquata, & immediata virtus eliciendi actum visionis, cuius inæqualitas remotè ex inequalitate meritorum, proximè ex inæqualitate luminis procedit, & ad eam elevari nequit oculus corporeus.

19 Ita essentia Divina per se ipsam immediatè unitur intellectui Beato sine specie impressa, ut hæc sit impossibilis sicut & expressa. Repugnat pariter Deum à creatura comprehendi. Unde in eo videri non possunt omnia possibilia: quamvis quæ sunt in eo formaliter, omnia necessariò videantur.

20 Beati vident in Deo ea omnia, quæ in hoc Mundo fiunt pertinentia ad proprium statum: & licèt in mortali vita nemo fuerit permanenter Beatus, fuit tamen aliquis transeunter, ut Divus Paulus.

DE SCIENTIA DEI.

21 DIvinus intellectus per omnimodam scientiam, omnia comprehendit, ita tamen, ut sola Divina essentia sit eius obiectum primarium tàm motivum, quàm terminativum. Cætera à se cognoscit in seipso tamquam in causa & medio prius cognito. Duplex tamen distinguitur in eo scientia; una qua attingit possibilia, & dicitur simplicis intelligentiæ, altera dicitur visionis attingens futura, quæ sunt illi physicè præsentia in æternitate.

22 Scientia visionis est causa non solùm directiva; sed etiam effectiva rerum iuxta ideam, quæ in Divina mente datur, & nihil aliud est, quàm ipsa creatrix essentia diversimode participabilis. Ante Divinum Decretum nulla res est determinatè futura. Unde futura absoluta cognoscit Deus in Decreto omnimode absoluto; conditionata verò in Decreto absoluto ex parte actus, conditionato ex parte obiecti. Quapropter scientiam mediam prorsus reiicimus.

DE VOLUNTATE DEI.

23 SIcuti intellectus Divinus intellectionem habet à se virtualiter indistinctam; ita volitionem voluntas, cuius obiectum formale, & motivum & terminativum est sola Divina Bonitas, quam formaliter necessariò amat, & ex eius amore effectivè res præsentes & futuras, non autem possibiles.

24 Amori, quo Deus homines amat formaliter coniungitur zelus, quo impios punit, ita exigente iustitia vindicativa: cum qua unitur distributiva, non tamen commutativa supremo dominio repugnans. Spes quoque, Timor, Tristitia, Odium, Ira, & Desiderium, in Deo esse non possunt.

25 Voluntas Divina libera est per liberam terminationem ad creaturas, defectibilem sub conceptu terminationis, non verò entitatis, & perfectionis. Non potuit tamen voluntas manere suspensa à libero decreto de futuritione, vel non futuritione rerum.

DE OMNIPOTENTIA, ET PROVIDENTIA DEI

26 FAcultas creandi ita propria est infinitæ Dei potentiæ, ut creatura, nec principaliter, nec instrumentaliter creare possit. Anima nonnisi à Deo creatur, sed non ante corpora, itaut in illis incarceretur propter peccatum,

tum, ut effutiebant Origenistæ. Omnipotentiam comitatur Providentia formaliter ad intellectum pertinens, quæ, licèt permittere possit mala, omnia tamen ad bonum finem ordinat, quem semper assequitur.

DE PRÆDESTINATIONE, ET REPROBATIONE.

27 PRædestinatio principaliter in actu intellectus consistens, non habet pro motivo prævisionem meritorum, sed voluntatem Dei gratuitam. Eius effectus inter alia sunt, permissio peccati, gratia efficax, licèt per peccatum interrupta, & actus supernaturales.

28 Reprobatio positiva prævisas culpas supponit, non sic negativa. Prima permissio Peccati, & aliorum, necnon perseverantiæ in illis, & impœnitentiæ finalis, sunt Reprobationis effectus.

29 Æterna est Dæmonum, hominumque reproborum damnatio, contra Origenistas; unde commentitia est Traiani ab Inferis liberatio precibus D. Gregorij.

DE TRINITATE.

30 SAnctissimæ Trinitatis Mysterium, etiam revelatione supposita demonstrari nequit. Dantur reverà in Deo tres Personæ, contra Sabellium, aliosque Hæreticos. Duplex datur processio ad intra, quarum principium est intellectio & volitio, connotantes Paternitatem, & Filiationem. Spiritus Sanctus non est Filius, nec genitus, quia per voluntatem procedit.

31 Ex processionibus quatuor relationes sequuntur, quæ secundum esse ad, perfectionem non dicunt, nec habent proprias existentias. Distinguunt inter se Personas Divinas, quas sub conceptu subsistentiæ relativæ constituunt: præter quas datur subsistentia absoluta, Naturæ Divinæ propria.

32 Quamvis Verbum Divinum non generetur per se ex cognitione futurorum, necessariò tamen procedit ex cognitione Essentiæ, Attributorum, & Possibilium. Spiritus Sanctus, ita petit procedere ex duabus personis, ut tamen illæ sint unum tantùm principium spirans; &, si à Filio non procederet, ab eo non distingueretur.

DE ANGELIS.

33 ANgeli propter omnimodam materiæ carentiam ab intrinseco incorruptibiles, & solo numero immultiplicabiles, sunt in loco naturali per operationem virtualiter transeuntem; in violento per passionem, & existere possunt in qualibet minima parte loci etiam in puncto, sicut & transire de uno extremo ad aliud intacto medio.

34 Seipsos intelligunt per propriam substantiam, cætera à se per species infusas, eò universaliores, quò perfectior Angelus. Sunt ab intrinseco inflexibiles in eo, quod deliberatè elegerunt, etiam in primo peccato, quod non potuit esse in primo instanti; & fuit superbia propriè dicta. Omnes tàm boni, quàm mali simul creati sunt in principio Mundi. Non sunt Mundi conditores, contra Simonem Magum.

DE PRIMA RERUM CREATIONE, ET ALIIS AD SACRAM HISTORIAM SPECTANTIBUS.

35 OMnia Deus in tempore, non ab æterno creavit, unde materia illi coæterna non fuit, ut somniavit Hermogenes. Sex diebus huic operi iuxta Moysis recensionem destinatis, qui dies naturales fuerunt secundùm communem Patrum assertionem, & magis obvium Scripturæ textum.

36 Sexta die primus omnium hominum Adam formatus contra Præadamitas, indeque in Paradisum translatus. qui verus locus in terris fuit, non metaphoricus, ut erravit Origenes; eumque censemus à Diluvio deletum. Negare æternam Adami salutem, hæresin sapit. Defendere non possumus Lamechum, qui primus polygamiam induxit, quamvis Patriarchæ plures habuerint uxores.

37 Enoch à Deo in incertum locum translatus adhuc vivit. Dei Filij, qui *Gen. 6.* leguntur cum filiabus hominum commixti, non Angeli, sed veri homines fuere, sicut & ab ijs procreati Gigantes. Anni Mosaici vel pares nostris, vel non multùm breviores fuere. Diluvium Noëticum universale fuit, non solius Palestinæ, contra Præadamitas.

38 Melchisedech, verus homo, contra Melchisedechianos, Rex Salem, & Dei Sacerdos non fuit idem filius Noë. Liber Iob contra Lutherum, vera Historia est, non fabula: sicut & Liber Tobiæ, contra Paulum Fagium. Iephthe filiam suam impiè mactavit.

DE GUBERNATIONE DEI.

39 SUavi Deus regimine omnia moderatur, singulisque hominibus Angelorum custodiam destinavit. Cum quo stat, quod interdum miracula efficiat, quæ neque Dæmon, neque alia creatura operari potest.

DE BEATITUDINE.

40 IN Deo non solùm ut uno, sed etiam ut trino ultima supernaturalis Beatitudo sita est; & clarè visus necessariò amatur. Formalis autem Beatitudo in actu visionis, non amoris, seu fruitionis consistit. Repugnat duos ultimos fines adæquatos ab eadem voluntate simul intendi.

DE ACTIBUS HUMANIS.

41 HOmo libero arbitrio præditus est, quo & bonum operari, & peccatum vitare possit, contra Manichæos. Hinc est quod non dantur homines natura boni, aut mali, ut impiè adstruxerat Saturninus.

42 Omissio voluntaria non est, nisi detur præceptum non omittendi, & actus qui sit causa, vel occasio omittendi. In individuo non datur actus indifferens, & actiones exteriores nihil intrinsecæ bonitatis, aut malitiæ addunt internis actibus. Non licèt sequi sententiam minùs probabilem in concursu probabilioris.

DE LEGIBUS.

43 IN iure naturali, eadem manente præcepti materia, Deus dispensare nequit; eiusque invincibilis ignorantia dari non potest. Legis positivæ, & humanæ, cessante adæquata causa, cessat obligatio; quemadmodum Lex vetus in morte Christi cessavit, quamvis per aliquod postea tempus mortifera non fuerit.

DE VIRTUTIBUS.

44 VIrtutes, quæ sine Charitate perfectæ non sunt, ita inter se connectuntur, ut una perfectè sine alia non comparetur: & in altera vita quoad conformitatem appetitus cum ratione permanebunt. Perfectiones autem acquisitæ sunt morales infusæ, quæ vitæ spirituali, cum Siritus Sancti Donis necessariæ sunt.

DE FIDE.

45 FIdei Theologicæ obiecto annexa quidem obscuritas est, sed non ex eius ratione formali; itaut, stante evidentia in attestante, Fides non destruatur. Ut aliquod dogma de Fide universaliter credatur, requiritur Ecclesiæ

Ecclesiæ propositio. Quod si quis unum articulum inficietur, nulli credere censendus est, quamvis ijs assentiri videatur, quæ à quolibet Catholico Fide explicita sunt tenenda, Incarnationis scilicet & Trinitatis mysteria.

46 Per peccatum Fides non amittitur, quæ quodcumque naturale principium certitudine longissimè excedit, & ad cuius professionem aliquando obligamur.

DE SPE.

47 FIdem sequitur Spes Theologica, adeò Catholicis etiam peccatoribus necessaria, ut si cui divinitus facta fuisset damnationis ob liberum peccatum infligendæ revelatio, adhuc sub mortali teneretur æternam vitam sperare.

DE CHARITATE.

48 TErtius Theologicus habitus Charitas est, quæ primariò amore saltèm appretiativo diligit Divinam Bonitatem; secundariò Proximum, quæ etiam Inimicum amare iubetur, quidquid aliqui in Lege Mosaica odium inimicorum licitum malè asserant. Charitas autem ut augeatur exigit actum æqualem, vel intensiorem.

DE VITIIS, ET PECCATIS.

49 CUiuslibet peccati malitia formaliter consistit in privatione debitæ rectitudinis: nam si nulla daretur æterna Lex, nullum daretur peccatum formaliter. Et cum peccata ex obiectis, & circumstantijs specie distinguantur, multiplicantur ex varijs præceptorum motivis.

50 Peccatum mortale gratiam Dei non compatitur; benè tamen veniale, quod etiam quantum ad formale in appetitu sensitivo inveniri potest. Omnium malorum radix est originalis culpa, quam in omnes homines (excepta Beata Virgine) ab Adamo transfusam docet Catholica Fides.

DE GRATIA.

51 IN statu naturæ lapsæ minores sunt hominis vires in bonum, quàm fuissent in statu naturæ puræ absolutè possibili. Non ita de statu iustitiæ originalis dicendum, adeò perfecto, ut nec morti, nec venialibus peccatis obnoxius esset.

52 Quanta sit homini lapso gratiæ necessitas, hinc patet, quòd cum solo concursu generali, non sufficiat nec ad opera supernaturalia, nec ad bona opera moralia, nec ad vitandas graves tentationes, nec ad Deum super omnia efficaciter diligendum, nec ad legem naturalem implendam. Ad vitanda tamen omnia peccata venialia exigitur præter gratiam specialem, specialissimum privilegium, soli Deiparæ concessum.

53 Ad iustificationem requiritur tamquam causa formalis Gratia habitualis realiter distincta ab habitu Charitatis, à solo Deo principaliter producibilis, cuius naturam participat. Undè peccatum quoad intrinsecam maculam remitti nequit absque mutatione intrinseca peccatoris.

DE INCARNATIONE.

54 DOminica Incarnatio est naturaliter indemonstrabilis: cuius motivum adæquatum fuit humani generis redemptio, unde si Adamus non peccasset, Verbum non venisset. Pro peccato mortali simpliciter in ratione offensæ infinito satisfacere de condigno non potuit purus homo. Christus verò satisfecit, non solùm de condigno; sed etiam de rigore iustitiæ.

55 Hanc Incarnationem, qua Verbum omnes Humanitatis partes, & Sanguinem assumpsit, & assumere potuisset quamcumque aliam naturam, Christus

non

non meruit. In ea Deus verum corpus non phantasticum assumpsit, contra Basilidem, nec illud è Cœlo detulit adversus Valentinum, sed à Virgine accepit, non tamen ex consortio eiusdem cum Ioseph, ut deliraverunt Ebionitæ. Non dividitur Christus à Iesu, neque est purus homo, ut nefariè asseruit Cerinthus.

56 In Christo præter gratiam substantialem admittenda est accidentalis: & licèt ratione unionis hypostaticæ omninò impeccabilis fuerit, liberè tamen Patris præceptis obtemperavit, mortuus pro omnium hominum salute.

57 Is Ecclesiam fundavit, ac D. Petrum eiusdem visibile caput instituit, quem etiam reliquorum Apostolorum Principem fecit. Petrus verò Romæ sedit, atque ibi mortuus est. Unde Romani Pontifices ei succedunt in Ecclesiastica Monarchia.

58 Christi Regnum post universalem hominum resurrectionem, non terrestre, sed cœleste futurum est; graviter proindè erravit Cerinthus asserens terrestre futurum, ac mille annorum numero consumendum.

DE SACRAMENTIS.

59 Sacramenta novæ Legis, gratiam ex opere operato physicè instrumentaliter efficiunt, alia primam, alia secundam, præter quam ius quoddam ad specialia auxilia primariò conferunt. Character enim trium Sacramentorum proprius, & intellectui impressus, effectus est secundarius.

60 Omnia Sacramenta in signo sensibili essentialiter consistentia, forma, & materia constant immutabili, & ad validitatem requirunt intentionem Ministri faciendi actum, ut Sacramentalem. In solo statu innocentiæ, non extiterunt Sacramenta, utpotè nonnisi homini lapso necessaria.

DE BAPTISMO.

61 Baptismus benè suppletur in casu necessitatis per flamen, & sanguinem; licèt Iudæorum, & Gentilium Parvulis validè conferatur, invitis tamen parentibus universaliter non licet. Recedente fictione, gratiam confert quam prius in actu contulisset.

62 Baptismus ab Hæreticis collatus adhibita convenienti materia, & forma verbis Evangelicis expressa validus est, proindeque iterari non debet. Cyprianum, & Firmilianum contrariæ sententiæ inhærentes (quòd ad Fidem non spectare dogma crederent) non excommunicavit, sed de excommunicatione minatus est Stephanus Romanus Pontifex. Is tamen non approbavit omnium Hæreticorum Baptisma variantium essentialem Ecclesiæ ritum.

DE CONFIRMATIONE.

63 Iterabilis pariter non est Confirmatio, verum novæ Legis Sacramentum, cuius materia proxima inunctio est Chrismatis ad modum Crucis. Eam suscipere quilibet tenetur saltem in casu profitendæ Fidei. Ministrare autem solus Episcopus potest. An ex Romani Pontificis dispensatione simplex etiam Sacerdos, pobabiliter controvertitur.

DE EUCHARISTIA.

64 Eucharistia verum est Sacramentum, simul & Sacrificium, in quo verè, realiter, & substantialiter permanet Corpus, & Sanguis Christi cum Anima, & Divinitate, Pane, & Vino per transubstantiationem, quæ est actio productiva secundùm quid, in Corpus, & Sanguinem Christi conversis. Panis triticeus, & Vinum usuale sunt necessaria huius Sacramenti materia; unde errarunt Encratitæ solam aquam in Sacrificio adhibentes. Panis azymus convenienter adhibet Ecclesia Latina, Vinumque modica aqua mixtum.

65 Hæc

65 Hæc sola verba: *Hic est Calix Sanguinis mei*, sunt forma essentialis consecrationis Calicis, non verò sequentia. Et quamvis duæ sint species, unicum tamen est Sacramentum; nec potest una species per absolutum Summi Pontificis auctoritatem sine altera consecrari. Non consistit hoc Sacramentum in solo usu, contra Lutheranos, & adorandum est adoratione Latriæ.

66 Solus Sacerdos Eucharistiam conficere potest, eamque omnes adulti, præcepto Ecclesiastico, & Divino, aliquando sumere iubentur, non tamen in utraque specie: quia cum utriusque speciei communio minimè sit omnibus imperata à Christo; nec omnibus necessaria, ab usu Calicis vulgus iustè prohibuit Ecclesia.

DE POENITENTIA.

67 VErum Sacramentum est Pœnitentia, in qua Sacerdos solus eius Minister est; & ut iudex, non ut peccator à peccatis absolvit, nec ullum verè pœnitentem excludere potest, cum nullum sit crimen, quod Ecclesiæ clavibus remitti non possit, contra Novatianos. Per peccatorum remissionem merita mortificata in sua proportione reviviscunt.

68 Ad hoc Sacramentum Confessio per se exigitur, sed non publica, quæ olim in usu non fuit, nec ullis Ecclesiæ legibus sancita. Exigitur etiam dolor de peccatis, & satisfactio, quæ licèt primis Ecclesiæ temporibus publica quandoque præscripta fuerit, nihilominus probabile est, quod publicæ, pœnitentiæ addicti fuerint solùm publici peccatores.

DE EXTREMA UNCTIONE.

69 VErum itidem novæ Legis Sacramentum Extrema Unctio, à Christo Domino institutum, adversus Lutheranos, & Calvinistas. Oleum ex olivis expressum huius materia remota est, quod tamen, non de Sacramenti, sed de præcepti, & quidem probabiliter Divini, necessitate, debet esse ab Episcopo benedictum.

70 Animi infirmitates sanare, peccata dimittere, & corporis morbum, si ita expediat amovere, huius sunt effectus Sacramenti; cuius Minister est Sacerdos, potestatem habens vel ordinariam ut Parochus; vel delegatam, ut cui Parochus facultatem dedit. Subiectum est infirmus periculosè laborans, cui sæpiùs potest concedi in eadem infirmitate, secundùm diversum tamen infirmitatis statum.

DE ORDINE.

71 AB Ordine fœminæ omninò excluduntur, & non solùm Presbyteratus, sed etiam Diaconatus veram huius Sacramenti rationem habet. Episcopatus est veluti Sacerdotij complementum. Diaconis, quamvis olim licuerit pœnitentes cum Ecclesia reconciliare, nunquam tamen absolutionis Sacramentalis impertiendæ facultas concessa. Non ad profanæ, & vulgaris mensæ, sed ad Sacræ ministerium Septem Diaconi ab Apostolis electi fuere. Nicolaus Diaconus à Nicolaitarum hæresi vindicari aliquomodo potest.

DE MATRIMONIO.

72 MAtrimonium suapte natura indissolubile, solo contrahentium consensu perficitur. Licitum est transire ad secundas, tertias, &c. nuptias contra Montanistas; Et nuptiæ absolutè licitæ sunt, quidquid in oppositum blasphemaverint Marcionitæ, Encratitæ, Manichæi, &c.

LAUS DEO.

Disputabuntur publicè in Eccl. S. Mariæ de Riccis Scholarum Piarum
Mense *Die* *Hora*

